

DIVADELNÍ TŘEBÍČ 1

KVĚTEN
2007

ZPRAVODAJ CELOSTÁTNÍ PŘEHLÍDKY
AMATÉRSKÉHO ČINOHERNÍHO A HUDEBNÍHO DIVADLA

16. května 2007

Vězte, že nejde o život

Úvodní zdravice ředitele přehlídky Jaroslava Dejla

Vážení a milí divadelníci, dovoluji mi, abych Vás všechny přivítal na šestnácté Divadelní Třebíči 2007, která právě dnes začíná. Již po šestnácté se v tyto nádherné květnové dny slétají divadelní múzy do Třebíče, aby byly svědky Vašich divadelních úspěchů. Divadelní Třebíč je druhou částí Celostátní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla. Letošní přehlídka má oproti loňskému ročníku několik novinek. První část přehlídky se přemístila z Poděbrad do Děčína. Myslím si, že to bylo

šťastné řešení, alespoň podle mých prvních dojmů ze zahájení. Děčín má nádherné, velkoryse opravené a renovované městské divadlo, partu nadšených organizátorů a přízeň města. Co více si přát! Naše druhá část má od března novou ředitelku kulturního zařízení KVVZ paní Hanu Štěpničkovou a město Třebíč vede nový starosta pan ing. Ivo Uher. Věřím, že i letošní trebičská přehlídka bude úspěšná a přinese mnoho divadelních zážitků. Těším se na letošní novou roli pana profesora Císaře jako nezávislého

recenzenta. Porotě přehlídky v čele s Milanem Schejbalem přeji spravedlivé a objektivní rozhodování v tom maratónu jedenadvaceti soutěžích představení, divadelním souborům potom tradiční ZLOMTE VAZ! Ať se Vám v Třebíči dobře hraje a pokud se něco nepovede, vězte, že nejde o život. Ještě jsem zapomněl říci, že i já mám letos něco nového. Jsem po druhé dědeček a vnouček se jmenuje Honzík!

Váš Jaroslav Dejl

ROZŘÍZNUTÁ RUKA, NOHA A VYRAŽENÉ ZUB

Rozhovor s Renatou Švrčkovou a Petrem Nýdrlem nejen o játrech beze smyslu

Malá scéna Zlín prezentuje svou inscenaci *Lidumor* aneb má játra beze smyslu jako radikální komedii, kterou si autor Werner Schwab věnoval sám sobě. Režisér Jan Leflík do Děčína zajet nestihl, ale herečka Renata Švrčková a dramaturg-herec Petr Nýdrle věnovali pár minut zpravodaji v neděli po představení před děčínským divadlem.

Jak se hrálo v Děčíně?

R: Dobře. Strašně mě překvapilo, že přišlo tolik lidí, za což jsme hrozně rádi. Hráli jsme v divácky neatraktivní čas – v neděli dopoledne. Jindy jsme hrát nemohli, zítra máme premiéru, večer generálku. Také probíhá ve Zlíně *Sřetenutí-Stretnutie*. Asi čtyři dny jsme se Simonou Bezouškovou vymýšleli a kombinovali termín. Vyšel tento jediný.

Jakou premiéru?

R: Stříbrný vítr, ale v rockovém hávu s živou kapelou. Poměrně větší projekt.

P: To je takový protipól, dělá to stejný režisér, který s námi dělal také *Pelikány*, pak toto psycho a nyní něco úplně odjinud... o ztrátě dětství, melancholii, sentimentu...

Přijde mi, že si Malá scéna Zlín vybírá hodně různorodé žánry...

P: Chceme se nyní soustředit víc na mladé publikum a zaměřit se na současné texty. Je pravda, že tuhle věc jsme si chtěli vyzkoušet.

Proč zrovna tenhle Schwabův text?

P: Zdá se mi, že je aktuální. A taky vtipný, když se nám zdaří...

Zdaří znamená...

P: Když máme větší nadhled.

V Děčíně se vám zadařilo?

P: Ne, byli jsme takový jako „Stanislavští“ a chyběl nám právě ten nadhled, který jindy

máme, a byli jsme také unavení, ale ten text je strašně současný. Myslím, že takhle je to v každé třetí domácnosti.

A prostor děčínského divadla?

R: Super! Nádherný prostor! Jen my jsme v představení postrádali lehkost. V jedné chvíli jsem si říkala, že už z toho leze psychologické drama a úplně se vytratila černá komedie. Diváci se docela dobře baví, když cítí, o čem to máme.

Cítíte také jako Werner Schwab absolutní deziluzi ze života, kdy asi jediným řešením je smrt, která není vysvobozením?

P: Ne, to ne. Pouze podáváme zrcadlo. Když vezmete závěr, tam se vše obrátí a vidíte zlatou mládež, která nic takového neřeší... Kdybychom s ním souhlasili, tak nemáme ani sílu to hrát.

Není vám z představení odporně?

P: Když jsme zkoušeli, tak nám bylo odporně.

R: My už *Lidumora* máme rozebraného

natolik, že nám z něj vychází pouze ta černá komedie a absurdita.

Jaké bylo zkoušení?

R: Opředené prazvláštním tajemnem bylo celé zkoušení *Lidumoru*. Petr Hubík, který hraje Hermana, měl dvě zranění během zkoušení. Spadl na něj tah, roztrhl mu nohu, odkládala se premiéra. *Lidumor* neměl ani jednu pořádnou generálku, když už se Hermanovi zahojila noha, tak si při generálce vyrazil zub o kost, kterou požírá, a pak na druhé generálce mé alter ego – další z herců – si rozřízl ruku o sklenici a museli jsme jet na šití. Šlo o devátou premiéru – magická devítka – a Schwab také tak prapodivně zemřel...

Také jde o „kládu“, co se týká náročného textu a množství slov...

R: Je pravda, že se téměř vůbec neškrtalo a také v podstatě máme tři konce...

P: Pro mě by byl pěkný konec, když nás Renata odtáhne. Pak je druhý konec alter ega, který na závěr vše vysvětluje, a třetí konec je ještě zlatá mládež na večírku. Zmírali jsme při učení textu.

Bydlíte v paneláku?

R: Já ne, bydlím ve zlínském baťovském domku. Mám zahrádku a pěstuji květiny, zasadila jsem slunečnice. Sázím každý rok lobelky, a pak mně umřou, i letos nasadím lobelky a dám jim tak měsíc...

P: Já ano. Tak půl roku, ale chodím tam jen přespat. Myslím si ale, že se takové věci opravdu dějí v každé druhé domácnosti.

Ale to je hrozné...

P: Ano je to strašné, tak proč bychom o tom nehráli!

- jasanka -

Rezervy v interpretaci Schwabova jazyka

Závěrečným představením Divadelního Děčína, první části celostátní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla, byl Lidumor aneb má játra beze smyslu rakouského autora Wernera Schwaba v provedení Malé scény Zlín. Schwabovy hry jsou svérázné a nepodobají se ničemu z toho, co si v posledních desítkách let představujeme pod slovem drama. Jsou to černé grotesky zobrazující nejhorší stránky lidských povah, snaží se zpochybnit veškeré pozitivní hodnoty našeho bytí v tomto světě. Dominantním výrazovým prostředkem Schwabových her je jazyk – vytvořil si osobitý jazykový styl vyznačující se naddimenzovaností, groteskností, vlastními novotvary, stylizovaností nejrůznějších jazykových vrstev. Zatímco postavy mluví vznešeným jazykem a recitují traktáty, ve svém jednání se utápějí ve špíně. Jako

příklad za všechny můžeme uvést Kovačiče a jeho vznešené řeči o rodině, zatímco obcuje se svými dcerami.

Zlínský soubor velmi dobře ví, jakou hru má před sebou a že je důležitý její jazyk (píše o tom v programu ke hře). Bohužel ale jeho interpretace nebyla v děčínském představení zcela perfektní, takže se divák občas nemusel ve smyslu dění na jevišti orientovat. Jinak je inscenace ve vztahu k textu velmi střídá, nesnaží se o výraznější zdivadelnění. Jdou přes groteskní věci, ale nesnaží se o výraznější hyperbolizaci. Změnou oproti předloze je ale rámec inscenace – připsání postavy nazvané v programu On. V úvodu se objevuje spolu s dívkou, která je v kombině a pomalu se obléká a začerní, čímž se přiblíží tomuto světu a stává se majitelkou domu paní Vočistcovou. Potom On (Stvořitel? Služebník? Majordomus?) v podstatě

diriguje další dění (přestavby a podobně), až v samém konci, kdy Vočistcová otráví všechny obyvatele domu a poté sebe, přebírá její úlohu, aby dorecitoval traktát, který recitovala ona, a to i přesto, že jsou všichni mrtví; umírá i sám a zdá se, že s ním umřel onen hnusný, vyprázdněný svět. Ale najednou se znovu všichni zjeví (většinou v civilu, leč ne zcela důsledně) na večírku na oslavu narozenin Vočistcové, veselí se a tančí a jsou nadšení Hermanovým obrazem pizdy jako skutečným uměním... Ironický happyend: všichni ti, kteří si zasloužili chčipnout a pak se objeví na oslavě, jsou společnosti, v níž žijeme.

Máme-li tedy shrnout, můžeme konstatovat, že jsme viděli nesporně zajímavé představení, jehož sdělnost byla ale bohužel oslabena nedostatečně kvalitní interpretací Schwabova jazyka.

- ex -

CO JSEM TO VLASTNĚ VIDĚL

pravidelný sloupek velmi nezávislého recenzenta Jana Císaře

Asi jsem to nedělní dopoledne viděl nejodvážnější inscenační čin děčínské části festivalu. Malá scéna ze Zlína svou inscenací textu Lidumor aneb Má játra beze smyslu Wernera Schwaba vstoupila totiž na půdu zcela jiného divadla, než na jaké jsme zvyklí. Jeho základní kategorií, z něhož vše vyrůstá, je totiž jazyk. Jazyk zcela zvláštního ražení, jenž – pro stručnost to tak pojmenujme – je situací, postavou, událostí. Mohli bychom ten jazyk nejlépe nazvat rétorickým, jehož hlavní funkce je přesvědčovací. Má svou racionální polohu, ale má rovněž velmi silně vyvinutou polohu stojící na symbolech a obrazech, které ovlivňují a vyjadřují především, hlavně dokonce asi pouze vnitřní stav člověka.

Rétorický jazyk staví na této kvalitě a svou přesvědčující funkci na ní zakládá. Vzniká tak text, jehož divadelní podstatou není jednání, ale sebeprožitok subjektu ve světě. Také by se dalo říci, že subjekt prožívá svět a zveřejňuje své vnitřní stavy, jež se z toho prožívání rodí. Ve Schwabově textu je to prožitek krajně chmurný, děsivý. Jeho rétorický jazyk vytváří fiktivní svět, v němž se vyjevuje ve své ničím nekultivované, neovládané, nepřekryté rovině symboly a obrazy utvářející barbarské, brutální a primitivní sebeprožívání světa, jenž si nezaslouží nic jiného než být zničen. Což se také stane. Paní Vočistcová jako symbol intelektu,

kteří tento svět chladně nenávidí, prožívá jej s destruktivní a ničící arogancí, to učiní přímo s potěšením, jímž se osvobozuje od lidí, s nimiž nemohla žít v tomtéž čase a prostoru. I v inscenaci má tato dáma největší rozlohu symbolickou, která začíná už rituálním strojením na počátku; nejvíce se vzdaluje od tradiční postavy, která je reálným charakterem. Což se už méně daří, i když tato snaha prostupuje celou inscenací u jiných postav-symbolů.

Příslovce fiktivní je v tomto případě velice podstatné. Neboť text tohoto druhu nevybízí ke scénickému tvaru, která na bázi známé mimeze – napodobení, zpodobení, zobrazení – bude tvořit přímé odkazy na nějakou „mimodivadelní“ skutečnost. Vytváří si svou naprosto umělou realitu, která je totální fikcí, smyšlenkou; dalo by se možná říci jazykem, jenž se zhmotnil do divadelní podoby. Není to pojmenování našeho světa, ale především pojmenování onoho prožitku a sebeprožitku. Tím se znovu dostáváme k té prvotní, rozhodující a fundamentální roli jazyka v této poetice. Nejde jen o to, jak se na jevišti mluví, ale především o to, jak je jazyk uchopen jako klíčový princip, z něhož vyrůstá divadelní fikce. Proto jsem napsal, že zlínské představení bylo zřejmě nejodvážnějším počinem Divadelního Děčína, neboť se rázem ocitlo na půdě zcela jiné než té, na níž se pohybuje tradiční

činohra. Přitom samozřejmě o činohru jde, dokonce v nejryzejší podobě, neboť činohra je mluvené divadlo, a tady je mluva, řeč, jazyk naprosto odhaleným a principiálním stavebním materiálem. Dokonce by se dalo říci, že slovo je prvním hercem, že je mu dán prostor k tomu, aby se předvedlo v celé své slávě a velikosti. Jenže dosáhnout to na jevišti není vskutku snadné.

Zlínská inscenace dělá dost pro to, aby to dokázala. Pracuje s tajemnými zvuky, usiluje uskutečnit prostor jeviště jako prostupování a prolínání různých prostředí a odstraňuje tak a jejich konkrétnost. A snaží se trvale učinit přítomnou smrt, On – už to pojmenování, které není žádným vlastním jménem, cosi v tomto směru jasně označuje – je přímo ztělesněním této tak reálné a přitom neskutečné hodnoty.

Nepochybně tak inscenace prostředky, které má k dispozici, otevřela jisté průhledy do toho Schwabova děsivého života. A učinila tak i způsobem, v němž se v určité míře projevuje i netradičnost jeho poetiky. Ale jsou to zatím jen pootevřené dveře, nahlédnutí do tohoto typu divadelnosti. Nicméně i tak je to nahlédnutí přinejmenším inspirativní, protože nabízí jiné možnosti, jak divadlo chápat, jak o něm přemýšlet a jak jej – to především – dělat. Je to prostě výzva praxi současného scénování.

Jan Císař

A NĚKOLIK PRAKTICKÝCH INFORMACÍ NA ZÁVĚR

Letošní celostátní přehlídka amatérského činoherního a hudebního divadla má nového spolupořadatele – Městské divadlo Děčín - i název – **DIVADELNÍ DĚČÍN/DIVADELNÍ TŘEBÍČ**. První část přehlídky proběhla ve dnech 10. – 13. května v Městském divadle Děčín. Druhá část přehlídky bude letos probíhat jednak v Národním domě, jednak v novém divadle Pasáz v Třebíči.

Divadelní Třebíč odstartuje v 15.30 hod. průvod, který vyjde od kostela sv. Martina a přejde na Karlovo náměstí, kde proběhne slavnostní zahájení přehlídky. Odtud se přemístí hosté a zástupci hrajících souborů do Galerie Malovaný dům, kde budou přivítáni představiteli města Třebíče.

Vítání souborů zůstává i v dalších přehlídkových dnech v Galerii Malovaný dům, kde je instalována výstava obrazů akademického malíře Karla Pokorného. Karel Pokorný (nar. 1944) žije a tvoří v Říčanech. Krajina středních Čech mu učarovala – jeho díla zachycují její malebnost a poezii.

Účastníci a hosté Divadelní Třebíče mohou (pokud jim zbude čas) navštívit některé kulturní památky a výstavy, pořádané KVIZ Třebíč. Jako vstupenka jim poslouží „placka“ s emblémem šaška, kterou

dostanou při prezenci. Doporučujeme návštěvu románsko-gotické baziliky, židovské čtvrti se Zadní synagogou a židovského hřbitova, což jsou památky, zapsané na seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Pro zdatnější bude jistě hračkou vystoupat 162 schodů na městskou věž, ze které je krásný pohled na Třebíč a její okolí. Kromě výstavy obrazů Karla Pokorného mohou návštěvníci Divadelní Třebíče zhlédnout výstavu Pět trebičských fotografů v Zadní synagoze, stálou expozici trebičského básníka a výtvarníka Ladislava Nováka v penzionu u Zadní synagogy a malou kolekci výtvarných děl z depozitáře KVIZ v divadle Pasáz.

Ubytování členů hrajících souborů je zajištěno na internátu střední zemědělské školy, štáb je ubytován v budově Fóra a porota našla útočiště v penzionu u Zadní synagogy.

Společné stravování letos není zajištěno – pro hladové divadelníky budou v provozu dva bufety v Národním domě (a mnoho trebičských hospod a restaurací).

V průběhu přehlídky Vám poskytnou podrobnější informace o Třebíči pracovníce tří informačních a turistických center, které jsou v Malovaném domě, v Zadní synagoze a v areálu u baziliky sv. Prokopa.

TAKHLE PILNĚ POROTOVALA POROTA V DĚČÍNĚ...

DNES

Středa 16.5.2007

10.00 - 11:15 Esence Praha / režie: Marie Kubrová - Carlo Gozzi, M. Kubrová:
Královna jelenem

13:30 - 14:40 Divadlo Bez střechy Vyškov / režie: Petr Nýdrle - Tankred Dorst: **Patříš mi! aneb Fernando Krapp mi napsal dopis**

16:00 - 17:00 Slavnostní zahájení
Divadelní Třebíče v Malovaném domě

18:00 - 20:00 Seminář (Královna jelenem, Patříš mi!)

20:00 - 21:30 DS KLAS Klášterec nad Ohří / režie: Miroslav Nyklíček - Z. Kovalová, M. Nyklíček na motivy filmu Hala Salwena: **HALÓ!**

22:00 - 23:00 Seminář (HALÓ!)

ZÍTRA

Čtvrtek 17.5.2007

10:00 - 11:35 Divadlo Zdrhovadlo Klášterec nad Ohří / režie: Václav Polda - Ray Bradbury: **451**

13:30 - 14:30 Seminář (451)

14:30 - 16:30 Bílinské divadelní minimum / režie: Michal Chalupný - Tracy Letts: **Zabiják Joe**

19:00 - 20:00 Seminář (Zabiják Joe)

20:00 - 21:45 DS Zmatkaři Dobronín / režie: Ladislav Valeš - Axel Hellstenius: **Elling a Kjell Bjarne aneb Chvála bláznovství**

22:30 - 23:30 Seminář (Elling a Kjell Bjarne aneb Chvála bláznovství)

Zpravodaj XVI. národní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla Divadelní Děčín / Divadelní Třebíč 2007. Redakce: Stanislava Štěpánková, Lucie Nálevková, Lenka Novotná, Radim Wolák, David Slížek. Fotografie: Ivo Mičkal. Vydává KVIZ - Kulturní, vzdělávací a informační zařízení Třebíč. Náklad 200 výtisků.